

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Аналіз фінансових результатів займає провідне місце в системі комплексного аналізу, оскільки дозволяє оцінити ступінь досягнення кінцевої мети діяльності підприємства.

Досліджуючи роль аналізу у фінансово-господарській діяльності підприємства в сучасних умовах, необхідно відзначити, що аналіз - це комплекс системного дослідження діяльності суб'єкта господарювання з метою підвищення ефективності [5, с.125]. Найважливішою категорією, що відображає позитивний фінансовий результат діяльності підприємства, а також характеризує ефективність виробництва, є прибуток. Розвиток економіки України пов'язаний із фінансовим станом суб'єктів господарювання, який, своєю чергою, залежить від їх діяльності. Прибуток – основна мета діяльності будь-якого підприємства, він є критерієм і показником ефективності господарської діяльності. У прибутку і його розподілі виражені економічні відносини між суспільством, підприємством та окремими працівниками.

Дослідження наукової літератури свідчать, що питанням формування та використання прибутку підприємств значну увагу приділяли М.Д. Білик, О.М.Бандурка, О.А.Зінченко, І.Ю. Єпіфанова, Н.В. Колчина, Г.В.Савицька, А.М.Поддєрьогін та інші.

Прибутковість підприємства є найголовнішим показником що відображає фінансовий стан суб'єкта господарювання, його можливість отримувати позитивний фінансовий результат від здійснення комерційної діяльності, що полягає в перевищенні отриманого доходу над здійсненими витратами, причому в такому розмірі, який буде достатнім для ефективного та продуктивного подальшого функціонування [3].

А.М. Поддєрьогін, вважає прибуток як частину додаткової вартості, створеної і реалізованої, готової до розподілу [9, с. 64]. Фінансовий результат господарювання підприємства, що виступає у формі прибутку або збитку, відображає ефективність його операційної, фінансової, інвестиційної діяльності та служить основним критерієм стратегії суб'єкта господарювання.

Г.В. Савицька визначає фінансовий стан як «...економічну категорію, що відображає стан капіталу в процесі його кругообігу і здатність суб'єкту господарювання до саморозвитку» [7, с. 606].

На думку Н.В. Колчиної, фінансовий стан підприємства відображає кінцеві результати його діяльності [8, с. 261].

М.Д. Білик розглядає фінансовий стан підприємства як «...реальну (фіксовану на момент часу) і потенційну фінансову спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами й державою. Кількісно він вимірюється системою показників, на підставі яких здійснюється його оцінка» [1, с. 122].

Нині великого значення набуває дослідження причинно-наслідкових зв'язків, пов'язаних із процесом формування фінансових результатів підприємств України, їх оцінкою, прогнозуванням та забезпеченням позитивного результату – прибутку, який є одним з основних власних джерел формування фінансових ресурсів підприємств, необхідних для забезпечення їх поточної діяльності та подальшого розвитку. Збільшення прибутку підприємницьких структур впливає на темпи економічного розвитку країни, її адміністративно-територіальних одиниць, зростання суспільного багатства та підвищення життєвого рівня населення.

Як основна грошова форма додаткового продукту прибуток залежить від багатьох кількісних і якісних показників роботи підприємства. Він може збільшуватися не лише за рахунок зростання обсягів випуску продукції, а й в результаті зниження витрат живої і матеріалізованої праці на одиницю випущеної продукції, ліквідації непродуктивних витрат. Слід враховувати значний вплив на прибуток зовнішніх факторів, які не залежать від зусиль виробничих колективів (ціни на продукцію, попит і пропозиція на неї тощо).

Мета економічного аналізу фінансових результатів полягає у визначенні повноти і якості їх отримання, оцінці динаміки абсолютних і відносних показників фінансових результатів, встановленні ступеня впливу окремих факторів на величину прибутку і рівень рентабельності, виявленні можливих резервів зростання фінансових результатів.

За сучасних умов господарювання принципове значення має вміле дослідження факторів, які впливають на величину прибутку. Саме тому на кожному підприємстві необхідно систематично аналізувати

формування, розподіл і використання прибутку. Головними завданнями аналізу фінансових результатів підприємства є:

- перевірка обґрунтованості планово-розрахункових показників із прибутку;
- визначення міри виконання плану з прибутку від операційної діяльності, участі в капіталі, інших фінансових доходів;
- оцінювання динаміки прибутку, виявлення впливу різних факторів на його величину;
- виявлення напрямів і тенденцій розподілу прибутку;
- розрахунок і оцінка показників рентабельності;
- виявлення резервів збільшення прибутку;
- розробка заходів щодо реалізації виявлених резервів [4, с.195].

Розглядаючи сутність прибутку, доцільно відмітити його основні характеристики:

- прибуток є формою доходу суб'єкта господарювання, який вклав свій капітал у певний вид діяльності з метою досягнення певного комерційного успіху;
- прибуток не є гарантованим доходом на вкладений капітал у той чи інший бізнес, а результатом вмілого й успішного здійснення цього бізнесу. Тому прибуток у певній мірі – це плата за ризик здійснення підприємницької діяльності. Рівень прибутку і рівень підприємницького ризику знаходяться між собою у прямо пропорційній залежності;
- прибуток характеризує не весь дохід, одержаний у процесі підприємницької діяльності, а лише ту частину доходу, яка «очищена» від понесених витрат на здійснення цієї діяльності;
- прибуток є вартісним показником, який виражений у грошовій формі.

На основі основних характеристик прибутку, його зміст може бути сформульований так: прибуток – це виражений у грошовій формі результат суб'єкта господарювання на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення господарської діяльності, та виражає собою різницю між сукупним доходом та сукупними витратами, понесеними в процесі здійснення цієї діяльності.

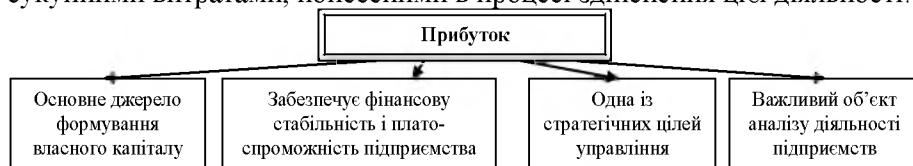

Рис. 1. Основні характеристики прибутку

Важливе місце в процесі аналізу необхідно відвести пошукові резервів збільшення прибутку. При виявленні резервів можна виокремити три етапи:

- аналітичний – на цьому етапі виявляють і кількісно оцінюють резерви;
- організаційний – розробляють комплекс інженерно-технічних, організаційних, економічних і соціальних заходів, які забезпечують використання виявлених резервів;
- функціональний – коли практично реалізують заходи та контролюють їх виконання.

Резерви зростання прибутку можуть бути за рахунок: збільшення обсягу випуску продукції (робіт, послуг); зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції; економії та раціонального використання коштів на оплату праці персоналу; запровадження досягнень науково-технічного прогресу, в результаті чого зростає продуктивність праці і знижується собівартість продукції.

Функціонування підприємств значно впливає як на добробут власників, споживачів, так і на економічну ситуацію в країні шляхом поповнення державного бюджету сплатою податків, зборів, обов'язкових платежів. Усе це неможливе без здійснення ними ефективної виробничої, маркетингової та фінансової діяльності.

Література:

1. Адамик О. Податок на прибуток: конфлікт норм податкового законодавства із положеннями бухгалтерського обліку // Економіка. Фінанси. Право. – 2002. – № 4. – С 21-22
2. Адамик О.В. Внутрішньогосподарський контроль податкових розрахунків: організація та методика здійснення // Наука молода: зб. наук. праць. молод. вчених Терноп. нац. екон. ун-ту. – 2005. – №3. – С.116-121
3. Адамик О.В. Податкові розрахунки і звітність у системі бухгалтерського обліку: організація та методика здійснення (на прикладі торговельних підприємств західного регіону України): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит” / Оксана Василівна Адамик. – Тернопіль, 2003. – 20 с.

4. Адамик О.В. Способи формування в обліку податкового зобов'язання з податку на прибуток // Економіка. Фінанси. Право. – 2002. – №1. – С. 20-25

5. Адамик О.В. Податкове планування: Навчальний посібник. – Тернопіль: ТАНГ, 2005. – 150 с.

6. Адамик О.В. Бухгалтерський облік як основа інформаційного забезпечення оподаткування підприємства // Галицький економічний вісник. – 2004. – № Випуск 1. – С. 109-114., 2004

7. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М.Д. Білик // Фінанси України. – 2005. – № 3. – С. 117–128.

8. Єпіфанова І.Ю. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності / І.Ю. Єпіфанова, В.С. Гуменюк // Економіка та суспільство. – 2016. – Вип. 3. – С. 189–192. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://economyandsociety.in.ua>.

9. Зінченко О.А. Показники і критерії якості прибутку підприємства на етапі його використання / О.А. Зінченко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 7. – С. 106–111.

10. Литвин З.Б. Аналіз формування і використання фінансових ресурсів суб'єкта господарювання / З.Б. Литвин // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми сталого розвитку економіки України в умовах інтеграційних процесів» м. Ужгород, 2014.-С.71-75.

11. Литвин З.Б. Необхідність економічного аналізу в системі управління підприємством / З.Б. Литвин // Матеріали II всеукраїнської науково-практичної конференції «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку» м. Чернігів, 2014. - С.125-127.

12. Литвин З.Б. Теорія економічного аналізу: Методичні поради і завдання з дисципліни, для студентів напрямку підготовки «Менеджмент» 6.030601 усіх форм навчання. – Тернопіль.: Економічна думка, 2010. – 224 с.

13. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: [навч. посіб.] / Г.В. Савицька. – К. : Знання, 2004. – 302 с.

14. Фінанси підприємств : [підручник] / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін; 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2000. – 460 с.